УДК 378.016:811.162.1]:[378.017:316.61](045)

https://doi.org/10.52058/2786-6300-2025-4(34)-1225-1238

Осіпчук Галина Валентинівна кандидат філологічних наук, доцент кафедри прикладної лінгвістики, зарубіжної літератури та журналістики, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, м. Умань, тел.: (098) 824-73-74, https://orcid.org/0000-0002-9640-5533

ФОРМУВАННЯ *SOFT SKILLS* У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА ЗАНЯТТЯХ ІЗ ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Анотація. У статті розглядається поняття soft skills як основних, після фахових, навичок, необхідних сучасному працівнику. Деталізовано вітчизняні наукові тематичні розвідки, узагальнено зроблені дослідниками висновки. Відзначено, що актуальність проблеми формування soft skills у студентів зумовлена комплексними змінами, які відбуваються в системі освіти впродовж останнього десятиліття, та новаторства в особистісних орієнтирах й у вимогах до професійної діяльності.

Виокремлено п’ять основних м’яких навичок, які будуть затребувані на ринку праці в 2025 році. Названо soft skills, необхідні для майбутніх вчителів польської мови і літератури. Наголошено на необхідності перегляду навчальних програм освітніх компонентів з метою надання належної уваги формуванню «м’яких» навичок у студентів.

Описано досвід формування soft skills у здобувачів вищої освіти з освітніх компонентів полоністики, які викладаються в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини. Розроблено завдання з польської мови та літератури, які формуватимуть «м’які» навички на лекційних і практичних заняттях.

Запропоновано основні підходи до ефективного розвитку soft skills: рольові ігри, дискусії, інтерактивне навчання, самоаналіз, обмін ролями, проєктне навчання. Визначено інтерактивні інструменти: комунікація та командна робота, креативність у навчанні, критичне мислення, адаптація, емоційний інтелект.

З’ясовано, що soft skills є універсальними навичками, вони не залежать від певної професії або сфери діяльності, а тому можуть бути використані в будь-якій ситуації. Саме «м’які» навички є основою для успішної кар’єри та якісного соціального життя, адже не просто доповнюють фахові навички здобувачів вищої освіти, а часто є ключовим фактором успіху у сучасному світі. Розвиваючи ці навички у філологів-полоністів, готуємо їх до майбутнього, де гнучкість, здатність до співпраці та адаптації стануть вирішальними для їхнього успіху.

Рекомендовано анкету для визначення рівня формування soft skills у студентів з метою коригування освітнього процесу в закладах вищої освіти.

Ключові слова: формування навичок, soft skills, полоністика, освітній процес, заклад вищої освіти; сучасні технології навчання.

Osipchuk Halyna Valentinovna Candidate of Philological Sciences,Associate Professor at the Department of Applied Linguistics, Foreign Literature and Journalism, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Uman, tel.: (098) 824-73-74, https://orcid.org/0000-0002-9640-5533

SOFT SKILLS FORMATION OF HIGHER EDUCATION APPLICANTS DURING POLONISTICS CLASSES

Abstract. The article emphasizes on ‘soft skills’ concept as the second, after professional, basic skills which are urgent for a modern employee. The native scientific thematic studies are specified, the conclusions made by the researchers are summarized. The work states that the relevance of the issue concerning soft skills formation is caused by the complex changes which have been occurred in education system for the last century, and by innovations in personal guidelines and requirements for an occupation.

The article distinguishes five basic soft skills which will be in demand for labour market in 2025. The soft skills necessary for would-be Polish language and literature teachers are specified. The importance of training programs review of educational components is stressed on; it should be performed in order to accentuate the soft skills formation of higher education applicants.

The report deals with the rendering of the experience in soft skills formation of higher education applicants of the Polonistics educational components which are taught in Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University. The tasks of the Polish language and literature, which will form soft skills during lectures and practical classes, are developed.

The following basic approaches for effective soft skills development are suggested: roleplays, discussions, interactive learning, self-analysis, role swapping, project learning. The determined interactive tools are compelled: communication and team work, creativity in learning, critical thinking, adaptation, emotional intelligence.

The paper finds out that soft skills work as multipurpose skills, they don’t depend on a specific profession or field of interest. Thus, they may be implemented in any situation. They are the soft skills which are the ground for a successful career and qualify social life. It is reasoned by the fact that they both complement professional skills of higher education applicants and often play a key successful role in the modern world. By developing the skills of philologists-polonistics, they are prepared for the

future where flexibility, ability for cooperation and adaptation will become urgent for their triumph.

The questionnaire to define the formation level of soft skills and correct educational process at higher education institutions is recommended.

Keywords: skill formation, soft skills, Polonistics, educational process, higher education institution, modern learning technologies.

Постановка проблеми. Сучасне технологічне XXI століття вимагає перегляду вимог до працівників усіх сфер діяльності, особливо до педагогів. Незважаючи на шалену швидкість розвитку штучного інтелекту, автоматизації усіх робочих процесів, найціннішими залишаються саме незамінні людські якості: креативне мислення, творчий підхід, здатність до емпатії, стратегічне бачення, адаптивність, гнучкість. Будь-який керівник хоче бачити в своїй команді не лише кваліфікованого спеціаліста, а й із особистість, яка вільно спілкується, продуктивно працює у взаємодії з іншими, швидко пристосовується до змін, тобто має сформовані soft skills.

Згідно з результатами спільного дослідження вчених із Гарварда, Стенфорда та Фонду Карнегі, soft skills визначають успіх людини у професії на 85%, і лише 15% залежить від вузькоспеціалізованих навичок. У дослідженні британського фонду Sutton Trust 88% опитаних молодих людей, 94% роботодавців і 97% вчителів відповіли, що вважають «життєві навички» важливішими, ніж академічні. Саме soft skills допомагають адаптуватися до змін у цьому мінливому світі та зробити так, щоб професіонал із прокачаними *hard skills* раптом не опинився без роботи просто тому, що не встиг вчасно переорієнтуватися [17, С. 272].

Експерти Global Education Futures рекомендують розвивати десять головних навичок, які будуть потрібні людям у майбутньому: 1). Управління увагою та концентрація. Важливо не збирати концепції та теорії, а застосовувати їх на практиці, перетворюючи на повноцінні компетенції. Управління знаннями допомагає вибирати потрібні джерела інформації, сортувати її та керувати планом навчання. 2). Творче мислення. У майбутньому рутинні завдання автоматизують, тому навички творчого мислення та створення креативних ідей допоможуть залишатися затребуваним фахівцем на ринку праці. 3). Логіку. Логіка розвиває обчислювальне мислення. Допомагає вирішувати складні проблеми та приймати виважені рішення. 4). Просторове мислення й уяву. Допомагає співвідносити себе з навколишнім світом, представляти нові об’єкти й орієнтуватися у ньому. 5). Навички роботи з інформацією. Цифрова грамотність і вміння програмувати таке ж важливе, як і вміння читати. Це базові навички, потрібні кожному в новому складному світі. 6). Самоорганізація та тайм-менеджмент. Віддалена робота стає нормою і ставить нову епоху –

самоорганізації. Навички допоможуть керувати часом, проектами та життям. 7). Емоційний інтелект. Через емоції ми реагуємо на те, що відбувається навколо. Навичка допомагає вирішувати практичні завдання, приймати рішення та будувати комунікацію з іншими людьми. 8). Міжкультурну комунікацію. Глобальні зміни змушують економіки, корпорації та спільноти об'єднуються для вирішення спільних проблем. Навички міжкультурної комунікації допомагають будувати стосунки з людьми з інших сфер і країн. 9). Вміння вчитися, розучуватися та переучуватися. Самонавчання допомагає самостійно освоювати навички у світі, що швидко змінюється, й адаптуватися до змін. 10). Критичне мислення. Навичка допомагає перевіряти інформацію, шукати взаємозв'язок між фактами, раціонально мислити, приймати рішення та сформулювати сильні аргументи [17, С. 272–273].

Google виокремлює п'ять ключових м'яких навичок ринку праці у 2025 році: 1) емоційний інтелект (Emotional Intelligence, EQ); 2) адаптивність та резилієнтність (Adaptability & Resilience); 3) крос-культурна комунікація (Cross-cultural Communication); 4) цифрова емпатія (Digital Empathy); 5) системне та критичне мислення (Systems & Critical Thinking) [18, С. 1]. Для освітян важливими стануть такі особисті якості як комунікаційність, креативність, лідерство, адаптивність, критичне мислення [13, С. 1].

Розвиток soft skills залежить від оточення, в якому людина перебуває (проживає, навчається, працює, відпочиває). Всесвітнє поширення ковіду, а зараз військовий стан у нашій країні сприяють ізоляції людини, для якої на перше місце вийшла не проблема соціалізації, а питання збереження власного життя і здоров'я в умовах численних «повітряних тривог», відсутності домашніх затишних умов, вимкнення електроенергії та інтернету. Найбільше від таких умов страждають діти. Тому перед майбутніми вчителями, як виклик, стоятиме завдання не лише психологічно вистояти і навчати школярів новим знанням, а й допомогти в соціалізації до нормальних умов життя. Саме для таких потреб здобувачам вищої освіти важливо сформувати у процесі навчання м'які навички, які допоможуть у подальшій професійній кар'єрі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняній педагогіці поняття «soft skills» є відносно новим і малодослідженим. Запропоновані праці не дають навіть єдиного визначення soft skills, так як автори пропонують різні трактування змісту цього поняття, що пояснюється важкістю визначення переліку таких навичок. Ця тема обговорювалася як чинник підвищення ефективності управління персоналом підприємств різного спрямування (М. Козяр [14], О. Повстин [14], Н. Ситник [16]), як чинник підвищення рівня освіченості здобувачів вищої освіти технічних спеціальностей (Г. Бабій [1], Н. Длугунович [4]), як чинник підвищення ефективності діяльності соціальних працівників (О. Бутиліна [3], Т. Кочубей [8], Г. Мешко [12], О. Мешко [12], Н. Радченко [3], Ю. Ткачук [8]).

Розвиток та напрацювання «soft skills» для студентів, як об'єктивну вимогу загального ринку праці, досліджувала К. Коваль [6], яка стверджувала, що ЗВО мають проявляти ініціативу у запровадженні нових навчальних програм підготовки здобувачів вищої освіти з метою охоплення всього спектру розвитку «м'яких» навичок під час навчання [6, С. 166]. Г. Матюха та А. Соколова деталізували особливості розвитку м'яких навичок при навчанні школярів англійської мови [11]. Концептуальні підходи до визначення «soft skills» у сучасних освітніх і професійних моделях вивчали Ю. Дроздова [5], О. Дубініна [5].

Можливості та шляхи розвитку «м'яких» навичок у студентів-філологів під час їхнього навчання в закладах вищої освіти не розглядалися і саме тому є надзвичайно актуальними. **Метою наукової праці** є дослідження механізмів розвитку «м'яких» навичок у філологів на матеріалі освітніх компонентів з полоністики. Досягнення мети потребує вирішення завдань: проаналізувати вітчизняні тематичні наукові розвідки; окреслити необхідні «м'які» навички у здобувачів вищої освіти для подальшого працевлаштування; виокремити методи і завдання, які спрямовані не лише на розвиток предметних компетенцій, а й на формування саме відповідних індивідуальних навичок (soft skills).

Виклад основного матеріалу. У педагогіці й психології навички трактуються як «автоматизовані компоненти свідомої дії людини, які виробляються у процесі її виконання» [10, С. 93]. Ознакою сформованості навичок є якість дії, а не її автоматизація. Навичка розглядається як дія, доведена внаслідок багаторазових вправ, до досконалості виконання. Л. Ітельсон пропонує чотири етапи розвитку навичок: 1. Ознайомлення із прийомами виконання дій. Осмислення дії та її подання. Чітке розуміння мети, нечітке способів її досягнення. 2. Опанування окремих елементів дії, аналіз способів їх виконання. Чітке розуміння способів виконання дій. Свідоме, однак невміле і нестійке. 3. Співвідношення й об'єднання елементарних рухів в одну дію. Автоматизація елементів дії. Удосконалення рухів, усунення зайвих, перехід до мускульного контролю. 4. Опанування довільного регулювання характеру дії. Пластичне пристосування до ситуації. Гнучке, доцільне виконання дії [10, С. 93].

Сучасні наукові праці виокремлюють дві умовні групи навичок людини: професійні (hard skills) і надпрофесійні (soft skills). Hard skills («жорсткі» навички) – вузькоспеціалізовані навички для виконання певних завдань у роботі. Soft skills («м'які», або «гнучкі» навички) дозволяють бути успішним незалежно від специфіки діяльності та напряму, у якому працює людина (так звані, соціальні навички: вміння переконувати, знаходити підхід до людей, бути лідером, міжособистісне спілкування, ведення переговорних процесів, робота в команді, особистісний розвиток, управління часом, ерудованість, креативність тощо [17, С. 269].

Н. Безлюдна та Н. Дудник використовують карту, яка містить три блоки формування «soft skills» у майбутніх педагогів, а саме: 1) блок розвитку

когнітивних здібностей: уміння панорамно та критично мислити (розвиток зв'язків «викладач –здобувач освіти»); формування проєктного мислення (здатність до передбачення, цілепокладання); розвиток умінь ухвалювати рішення у ситуаціях із браком часу (швидкість реакції, швидкість обробки даних); розвиток умінь творчо вирішувати педагогічні задачі; 2) блок розвитку діяльнісних здібностей: лідерські якості, уміння керувати собою і авдиторією (організаторські здібності, вербальне та невербальне мовлення); уміння створювати тексти, здатність до візуалізації інформації; уміння взаємодіяти з іншими людьми; 3) блок розвитку особистісних здібностей: уміння прилюдно висловлювати свої думки(уміння чітко, грамотно і зрозуміло викладати свої думки, зацікавити аудиторію перспективою цікавої та корисної справи, презентація себе); уміння працювати в команді (зокрема, робота в проєктній групі); комунікативні можливості; уміння мотивувати, надихати, захоплювати; уміння «бачити» іншу людину; опанування навичок тайм-менеджменту, самоорганізація) [2, С. 141].

Майбутні філологи-полоністи, вивчаючи освітні компоненти, мають чималі можливості для розвитку soft skills. Для формування «м'яких» навичок у контексті навчання польської мови і літератури важливо забезпечити відповідні педагогічні умови: серед методично обґрунтованих шляхів розвитку таких навичок визначаємо «органічну комбінацію форм організації навчальної діяльності (індивідуальної, парної, групової), збалансоване поєднання видів мовленнєвої діяльності (говоріння, аудіювання, письма, читання), методів і вправ, які відтворюють реальні життєві сценарії і фахово орієнтовані ситуації, а також належну реалізацію процесу само- та взаємооцінювання навчальних досягнень і результатів роботи» [7, С. 104].

Пропонується досліджений дидактичний ресурс освітніх компонентів із полоністики щодо можливостей формування у здобувачів вищої освіти комплексу «м'яких» навичок. Засобами аналізу методичного інструментарію з'ясовано, що основні компоненти soft skills можуть набуватися на лекційних і практичних заняттях, запропоновано методи, розроблено завдання, які можуть бути тренінгами наскрізних умінь студентів.

Одразу відзначаємо, що головна увага має приділятися викладачем змістовому наповненню курсів, які він викладає на ОПП «Середня освіта (Українська мова і література. Мова і література (польська))». Методи і завдання, які пропонуються здобувачам вищої освіти, повинні бути спрямовані не лише на розвиток мовних і літературних (предметних) компетенцій, а й на формування відповідних індивідуальних навичок.

Рольові ігри. На практичних заняттях із теми «Фразеологія польської мови» [9, С. 248–272] пропонується здобувачам вищої освіти за чергою показати значення кожного фразеологічного звороту таким чином, щоб інші зуміли

зрозуміти. Наприклад, *kopać (pod kim) dołki* [9, С. 256], що в перекладі – копати яму під когось; *lewe dokumenty* [9, С. 256] – фальшиві документи; *czarna rozpacz* [9, С. 256] – чорний відчай; *torować drogę / ścieżkę* [9, С. 257] – бути першим (прокласти шлях, стежку).

На практичних заняттях із польської літератури можна інсценувати уривок твору «Гражина» Адама Міцкевича. Твір розповідає про князя Литавора, який очолює державу, однак керується власними амбіціями: понад усе прагне заволодіти землею Ліди, що за спадщиною належить його дружині литовці Гражині. Задля свого плану, він зраджує народ і укладає угоду з ворогами – тевтонськими лицарями. Княгиня ж вирішує боротися за Батьківщину, переодягається в обладунки чоловіка і виступає проти хрестоносців. У битві бере участь нарівні з усіма литовцями, отримує поранення й помирає в князя на руках. Жертвуючи життям, Гражина рятує свій рідний край від захоплення чужинцями [19].

Завдячуючи рольовим іграм, здобувачі вищої освіти занурюються в різні ситуації, де вони мають вирішувати конфлікти, адаптуватися до нових обставин і використовувати свої емоційні та комунікативні навички.

Дискусія. Використовується на заняттях з полоністики тоді, коли плануємо, що здобувачі вищої освіти подивляться на одну і ту ж проблему з різних точок зору, проаналізують її, а потім вирішують. Доречним буде застосування на лекційних заняттях, зокрема з літератури. Як приклад, у змістовому модулі «Польська література другої половини XIX – початку XX століття» освітнього компонента «Історія зарубіжної літератури» розглядається тема «Творчість Генрика Сенкевича». Дискусійною вважаємо рецепцію роману Г. Сенкевича «Вогнем і мечем» в українських та польських наукових і літературно-критичних публікаціях. Більшість дослідників відзначали антиукраїнську ідейну заанґажованість роману, яка компенсувалася емоційністю, сюжетною інтригою твору та високою художньою майстерністю автора [15]. Варто провести паралель між історичними подіями XXI століття.

Проблемні питання або моральні дилеми, які спонукатимуть студентів до обговорення, вирішення поставленої проблеми, можуть бути сформульовані на лекційному занятті. Обґрунтування результатів можна продовжити на тематичному практичному занятті.

Інтерактивне навчання. М’які навички якнайкраще розвиватимуться через безпосередню комунікативну взаємодію, а тому викладачі польської мови та літератури мають приносити на заняття елементи дискусії, дебатів, застосовувати методи «Мікрофон», «Коло ідей», «Акваріум», «Займи позицію», «Ажурна плитка» тощо, які, будучи комунікативно-проблемними за своєю природою, прищеплюють уміння співпрацювати, дохідливо й переконливо висловлюватися, активно слухати, формувати власну точку зору, працювати разом, навчаючись один від одного [7, С. 105].

На лекційному занятті з польської літератури з теми «Творчість Г. Сенкевича. Роман «Вогнем і мечем»» метод «Мікрофон», для прикладу, варто використати під час підведення підсумку – здобувачі вищої освіти за чергою дають відповіді на запитання: 1. Які твори Г. Сенкевича ви знаєте? 2. Яке місце в його творчості посідають історичні романи? 3. Чим можна пояснити звернення письменника до цього жанру? 4. Які періоди польської історії змальовуються в історичних романах Г. Сенкевича? 5. Як трактуються події української історії періоду визвольної війни за незалежність у романі Г. Сенкевича «Вогнем та мечем»? 6. Чим ви можете пояснити підхід автора до обраної проблеми? [15].

На практичному занятті з польської мови – такі питання: 1. Які Ви знаєте види фразеологізмів в польській мові? 2. Наведіть приклади. 3. З'ясуйте, чим вирізняється фразеологія української та польської мов? [9].

Метою методу «Коло ідей» є залучення всіх студентів до обговорення проблеми. Методика проведення: викладач ставить дискусійне питання, наприклад: патріотизм стає одним з найважливіших факторів, що об'єднує людей у часи випробувань та криз, коли нація стикається з небезпекою. Формується кілька груп здобувачів вищої освіти, окреслюється термін обговорення проблеми в групі. Після того, як вичерпався час на обговорення, кожна група пропонує лише один аспект обговореної проблеми. Групи висловлюються за чергою. Коли всі аргументи висловлені, можна звернутися до розгляду проблеми в цілому і підбити підсумки роботи. «Коло ідей» орієнтоване на формування вмінь працювати в команді, обґрунтовувати власну думку.

«Акваріум». Окрім вирішення дидактичних завдань метод допомагає удосконалювати навички роботи в малих групах, формувати комунікативну культуру та розвивати практичне мислення.

Самоаналіз. Важливий процес дослідження своїх власних дій, думок і почуттів. Дає можливість зрозуміти краще себе, виявити власні сильні і слабкі сторони, відкоригувати вчасно свої цілі і плани. Це важливий інструмент для розвитку особистості, який виховує терпіння й розуміння ситуації.

Одним із основних інструментів самоаналізу є рефлексія. Це процес зосередження на своїх думках, почуттях та діях, роздумів про них та їх аналізу. Рефлексія допомагає нам поглянути на себе з боку, виявити шаблони поведінки та думок, а також зрозуміти, як вони виникають.

Літературна рефлексія – емоційне зрозуміння в художньому творі автором власних переживань, роздуми над динамікою душевного стану. Аналізуючи «Гражину» Адама Міцкевича, варто обговорити зі здобувачами вищої освіти історичні факти з життя українського народу, провести паралелі, визначити хто сьогодні, у часи війни, є патріотом для своєї країни: це той, хто свої сили (в межах власної компетенції) віддає на захист України, на скільки ця людина протистоїть агресору: не обов'язково зі зброєю в руках, адже це і навчання у школі, ЗВО, волонтерство, виступи, матеріали в соцмережах.

Обмін ролями. Викладач пропонує здобувачеві вищої освіти керувати певним етапом заняття, що сприятиме розвитку емоційного інтелекту, управління часом та комунікативних навичок. Така взаємодія дозволяє студентам отримати практичні поради та підтримку у розвитку їхніх м'яких навичок.

Закріплення набутих навичок відбудеться під час проходження здобувачами вищої освіти педагогічної виробничої практики, яка є важливою сполучною ланкою між теоретичною й практичною діяльністю студентів-філологів. Головною метою педагогічної практики є формування у бакалаврів системи педагогічних умінь та навичок, фахових здібностей, особистісно-індивідуального стилю поведінки та діяльності, необхідних для майбутньої професії в оптимально наближених до роботи за фахом умовах.

На практиці відбувається втілення знань та вмінь, набутих студентами під час опанування освітніх компонентів (польської мови й зарубіжної літератури); забезпечення цілісної системи навчально-виховної роботи з учнями з виконанням функцій вчителя польської мови та зарубіжної літератури; набуття досвіду самоорганізації педагогічної діяльності, стимулювання й розвиток пізнавальної активності, життєдіяльності учнів й організації взаємодії з ними.

Набирає сьогодні популярності *метод проєктів*. Для прикладу на заняттях із «Польської мови» студенти формують кілька груп, обирають теми із запропонованих викладачем і готують проєкти, які згодом представляють гуртом, при цьому молодь не тільки навчається, а й працюють в команді, правильно розподіляють ролі для усіх учасників проєкту, обирають лідера, кожен вчасно виконує свою ділянку роботи. Під час вивчення теми «Лексикологія польської мови» для вибору пропонуються такі проєкти: «Запозичені українізми в польській мові», «Фразеологія польської мови», «Синоніми в польській мові», «Антоніми на позначення людини в польській мові» та ін. Термін виконання такого проєкту виходить далеко за межі одного заняття, однак, на нашу думку, здобувачі вищої освіти, спілкуючись поза авдиторією, зможуть активніше зреалізувати себе і проявити в процесі пошуку необхідної інформації в інтернеті, соціальних мережах, на сайтах бібліотек, ніж продемонструють такі вміння на занятті. Окрім цього, робота в команді продукуватиме особисте спілкування, виявлятиме лідерські та організаційні здібності, формуватиме вміння проявляти дипломатію у бесідах, розмовах, володіти вмінням переконувати, аргументувати, відстоюючи власну думку. Оформлення результатів мовного проєкту, висновків допоможе філологам проявити креативність, творчі здібності, які не розкриваються на класичному занятті.

Вважаємо, що для покращення формування «м'яких» навичок у здобувачів вищої освіти необхідно час від часу проводити анонімне анкетування, яке дасть можливість зрозуміти викладачеві, чи є позитивні зміни в цьому напрямі, що необхідно удосконалити у власній роботі, відрегулювати в потрібному ракурсі.

Пропонуємо тематичну анкету для визначення рівня набуття здобувачами освіти соціальних навичок (soft skills) під час реалізації освітньо-професійної програми «Середня освіта (Українська мова і література. Мова і література (польська))», яка була розроблена групою забезпечення якості освіти факультету філології та журналістики Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, й охоплює важливі для формування загальної оцінки питання:

1. Чи передбачає освітня програма, за якою Ви навчаєтеся, набуття навичок soft skills?

Варіанти відповідей: – Так; – Ні; – Важко відповісти; – Не знаю; – Інше:

2. Чи брали Ви участь в інформаційно-роз'яснювальних заходах (бесідах, зустрічах, тренінгах тощо) про можливості набуття Вами соціальних навичок (soft skills) у процесі навчання? Варіанти відповідей: – Так; – Ні; – Важко відповісти; – Не знаю; – Інше:

3. Оцініть власний рівень сформованості соціальних навичок (soft skills) під час Вашого навчання, де 1 – низький рівень, 5 – високий рівень:

– Навички аналітичного мислення;
– Навички критичного мислення;
– Комунікативні навички;
– Ораторське мистецтво;
– Уміння працювати в команді;
– Уміння досягати поставлених цілей
– Уміння створити команду (для реалізації цілей);
– Уміння розв'язувати конфліктні ситуації;
– Уміння виходити з кризових ситуацій;
– Уміння висловлювати свою позицію, аргументувати;
– Уміння продукувати ідеї та втілювати їх;
– Уміння планувати час.

4. Чи сприяє зміст освітніх компонентів (навчальних дисциплін, практик) освітньої програми набуттю соціальних навичок (soft skills)? Варіанти відповідей: – Так, повністю; – Так, частково; – Більше ні, ніж так; – Однозначно ні; – Складно визначити; – Інше:

5. Зазначте освітні компоненти (навчальні дисципліни, практики) освітньої програми, які сприяють набуттю соціальних навичок (soft skills).

6. Які навчальні дисципліни Ви можете запропонувати до переліку вибіркових дисциплін, що сприятимуть формуванню в здобувачів програми навичок soft skills?

7. Оберіть методи навчання, які, на Вашу думку, найбільше сприяють формуванню соціальних навичок (soft skills)? Можливий вибір кількох методів. Варіанти відповідей: – Пояснювально-ілюстративні; – Репродуктивні; – Проблемного викладу; – Інтерактивні; – Частково-пошукові; – Дослідницькі; – Інше:

8. Які, на Вашу думку, м'які навички найбільш актуальні для Вашої майбутньої роботи за фахом? Можливий вибір кількох навичок. Варіанти відповідей: – Критичне мислення; – Креативність, творчість; – Стресостійкість; – Комунікативність; – Цифрова грамотність; – Емоційний інтелект; – Робота в команді; – Управління власним часом (тайм-менеджмент); – Самоорганізація (селф-менеджмент); – Лідерські здібності; – Системне мислення; – Організаторські здібності; – Інше:

9. Чи вважаєте Ви, що високий рівень сформованості м'яких навичок сприяє професійній успішності фахівця? Варіанти відповідей: – Так; – Ні; – Складно відповісти; – Інше:

10. Які Ваші пропозиції до змісту освітньої програми, щоб забезпечити її спрямованість на формування в здобувачів освіти соціальних навичок (soft skills)?

Висновки. Отже, результатом наукової розвідки є сформульовані рекомендації стосовно шляхів розвитку «м'яких» навичок у філологів-полоністів в межах іншомовної підготовки через індивідуальні, парні, групові форми роботи, виважену комбінацію й відповідну змістову наповненість різних видів мовленнєвої діяльності (говоріння, аудіювання, письма, читання).

Варто зауважити, що ринок праці 2025 року вимагатиме від працівників постійного розвитку соціальних навичок, особливо це стосується педагогів. Soft skills перетворюються з додаткових переваг на ключовий фактор конкурентоспроможності. Успішними стануть фахівці-філологи, які знатимуть іноземні мови, зможуть поєднати технічні знання з розвиненими соціальними компетенціями та адаптивністю до змін.

Література:

1. Бабій Г. В. Аналіз вимог до особистісних та професійних якостей інженерів із програмного забезпечення в контексті формування готовності до професійного спілкування. *Science and Education a New Dimension: Pedagogy and Psychology*. 2013. № 7. С. 17−21.

2. Безлюдна Н., Дудник Н. Формування soft skills у майбутніх педагогів як умова реалізації професійного стандарту вчителя. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи*. 2021. Вип. 2 (6). С. 137–143. URL:https://doi.org/10.31499/2706-6258.2(6).2021.248137 (дата звернення: 28.03.2025).

3. Бутиліна О. В., Радченко Н. Р. Розвиток soft skills як чинник підвищення ефективності діяльності соціальних працівників. *Соціопростір: міждисциплінарний електронний збірник наукових праць з соціології та соціальної роботи*. 2020. № 9. С. 53−60. URL: https://doi.org/10.26565/2218-2470-2020-9-07 (дата звернення 25.03.2025).

4. Длугунович Н. А. Soft skills як необхідна складова підготовки ІТ-фахівців. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2014. № 6 (219). С. 239−242.

5. Дроздова Ю. В., Дубініна О. В. Концептуальні підходи до визначення «soft skills» у сучасних освітніх і професійних моделях. *Soft skills – невід'ємні аспекти формування конкурентоспроможності студентів у XXI столітті: збірник тез доповідей міжвузівського науково-методичного семінар*у (Київ, 21 лютого 2020 р.). Київ : КНТЕУ, 2020. С. 31–34.

6. Коваль К. О. Розвиток «soft skills» у студентів – один з чинників для їх працевлаштування. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. 2015. № 2. С. 162–167.

7. Корнюш Г. В. Формування м'яких навичок у студентів закладів вищої освіти в контексті навчання іноземних мов. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти.* 2020. Випуск 36. С. 99–110.

8. Кочубей Т., Ткачук Ю. Соціальні навички soft skills у системі компетентностей майбутніх соціальних працівників. *Соціальна робота та соціальна освіта.* 2021. Вип. 2 (7). С. 42–50.

9. Кравчук А. М. Лексикологія і культура польської мови: У 2 т. Т. 1: Лексикологія, фразеологія, лексикографія: підручник для вищ. навч. закл. Київ: Фірма «ІНКОС», 2011. 328 с.

10. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія (курс лекцій) : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2005. 128 с.

11. Матюха Г. В., Соколова А. С. Розвиток м'яких навичок при навчанні школярів англійської мови. *Science, Research, Development*: monografia pokonferencyjna. (Роттердам, 30–31 березня 2019). Warszawa: Sp. z o.o. «Diamond trading tour», 2019. Вип. «Pedagogy». № 15. С. 45−47.

12. Мешко Г. М., Мешко О. І. Формування soft skills студентів непедагогічних спеціальностей у процесі вивчення курсу «Педагогіка». *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. соціальна робота»*. 2021. Випуск 1 (48). С. 267–271.

13. М'які навички для освітян. URL: https://znayshov.com/News/Details/-komunikatsiinist_ta_adaptyvnist_Yaki_mCABCiaki_navychky_rozvyvaty_osvitianam_i_Yak_tse_robyty (дата звернення: 23.03.2025).

14. Повстин О. В., Козяр М. М. Значення «soft skills» у формуванні управлінської компетентності фахівців у галузі безпеки людини. *Вісник ЛДУБЖД*. 2019. № 20. С. 122–127.

15. Радишевський Р. Генрик Сенкевич. Нарис історії польської літератури: підручник у 2-х кн. Кн. 1. Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV. Київ : Талком, 2019. С. 308−322.

16. Ситник Н. І. Управління персоналом : навч. посіб. Кив : Фірма «Інкос», 2009. 472 с.

17. Степанова Н. М. Розвиток критичного мислення дітей старшого дошкільного віку в грі. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія : Педагогічні науки*. № 3. 2019. С. 269–274.

18. Soft skills. URL: https://www.epiprosvita.org/blog/soft-skills-dlya-suchasnogo-rinku-praci-tendenciyi-2025-roku?gad_source=1&gclid=CjwKCAiA5eC9BhAuEiwA3CKwQvd2S6V-rgjQGa-3kzi4XV-YbRYmStNNfV-ZsAOVFKmWrg_CEQqG7UJ-xoCAgYQAvD_BwE (дата звернення: 23.03.2025).

19. Mickiewicz Adam. Grażyna / wyd. Eustachego Januszkiewicza i Juliana Klaczki, E. Jung-Treutell, F. Wagner, Paryż-Leipzig. Wydawca : Fundacja Nowoczesna Polska. 32 p. URL : http://wolnelektury.pl/katalog/lektura/grazyna (дата звернення 27.03.2025 року).

References

1. Babii, H. V. (2013). Analiz vymoh do osobystisnykh ta profesiinykh yakostei inzheneriv iz prohramnoho zabezpechennia v konteksti formuvannia hotovnosti do profesiinoho spilkuvannia [Analysis of Requirements for Personal and Professional Qualities of Software Engineers in the Context of Forming Readiness for Professional Communication]. *Science and Education a New Dimension: Pedagogy and Psychology*, Nr 7, 17−21 [in Ukrainian].

2. Bezlyudna, N. & Dudnyk N. (2021). Formuvannya soft skills u maybutnikh pedahohiv yak umova realizatsiyi profe-siynoho standartu vchytelya [Formation of Soft Skills in Future Teachers as a Condition for the Realization of the Teacher's professional standard]. *Psykholoho-pedahohichni problemy suchasnoi shkoly − Psychological and Pedagogical Problems of Modern school*. 2(6), 137–143. URL : https://doi.org/10.31499/2706-6258.2(6).2021.248137 (data zvernennia 25.03.2025) [in Ukrainian].

3. Butylina, O. V. and Radchenko, N. R. (2020). Rozvytok soft skills yak chynnyk pidvyshchennia efektyvnosti diialnosti sotsialnykh pratsivnykiv [Development of Soft Skills as a Factor in Increasing the Effectiveness of Social Workers]. *Socioprostir: mizhdystsyplinarnyi elektronnyi zbirnyk naukovykh prats z sotsiolohii ta sotsialnoi roboty − Sociospace: an Interdisciplinary Electronic Collection of Scientific Papers in Sociology and Social Work*, Nr 9, 53−60. URL: https://doi.org/ 10.26565/2218-2470-2020-9-07 (data zvernennia 25.03.2025) [in Ukrainian].

4. Dluhunovych, N. A. (2014). Soft skills yak neobkhidna skladova pidhotovky IT-fakhivtsiv [Soft Skills as a Necessary Component of the Training of IT-specialists]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu − Herald of Khmelnytskyi National University*, Nr 6 (219), 239−242 [in Ukrainian].

5. Drozdova, Yu. V. and Dubinina, O. V. (2020). Kontseptualni pidkhody do vyznachennia «soft skills» u suchasnykh osvitnikh i profesiinykh modeliakh [Conceptual Approaches to Defining «Soft skills» in Modern Educational and Professional Models]. *Soft Skills – Nevidiemni Aspekty Formuvannia Konkurentospromozhnosti Studentiv u XXI Stolitti: Zbirnyk tez Dopovidei Mizhvuzivskoho Naukovo-Metodychnoho Seminaru (Kyiv, 2020, February, 21)*. Kyiv : KNTEU, 31–34 [in Ukrainian].

6. Koval, K. O. (2015). Rozvytok «soft skills» u studentiv – odyn z vazhlyvykh chynnykiv pratsevlashtuvannia [The Development of «Soft Skills» in Students is one of the Factors for Their Employment.]. *Visnyk Vinnytskoho politekhnichnoho instytutu −Bulletin of Vinnytsia Polytechnic Institute*, Nr 2, 162–167 [in Ukrainian].

7. Korniush, H. V. (2020). Formuvannia m'iakykh navychok u studentsv vyshchoi osvity v konteksti navchannia inozemnykh mov [The Development of Student's Soft Skills of Higher Education Institutions in the Context of Learning Foreign Languages]. *Vykladannia mov u vyshchykh navchalnykh zakladakh osvity − Teaching languages in higher education at the present stage*, Nr 36, 99–110 [in Ukrainian].

8. Kochubei, T. and Tkachuk, Yu. (2021). Sotsialni navychky soft skills u systemi kompe-tentnostei maibutnikh sotsialnykh pratsivnykiv [Social Skills Soft Skills in the System of Competencies of Future Social Workers]. *Sotsialna robota ta sotsialna osvita − Social Work and Social Education*, Vyp. 2 (7), 42–50 [in Ukrainian].

9. Kravchuk, A. M. (2011). Leksykolohiia i kultura polskoi movy: U 2 t. T. 1: Leksykolohiia, frazeolohiia, leksykohrafiia: pidruchnyk dlia vyshch. navch. Zakl [Lexicology and Culture of the Polish Language: In 2 vols. T. 1: Lexicology, Phraseology, Lexicography: for Higher Education Institutions]. Kyiv: Firma «INKOS», 2011. 328 [in Polish].

10. Kutishenko, V. P. (2005). Vikova ta pedahohichna psykholohiia (kurs lektsii) [Age and Pedagogical Psychology (Course of Lectures)]: Navchalnyi posibnyk. Kyiv : Tsentr navchalnoi literatury, 2005. 128 [in Ukrainian].

11. Matyukha, H. and Sokolova, A. (2019). Rozvytok myakyh navychok pry navchanni shkolyariv anhliyskoyi movy [Soft Skills Development While Teaching the English Language to School Students]. Science, Research, Development. Warszawa: Sp. z o.o. «Diamond trading tour», Iss. «Pedagogy», 15, 45−47 [in Ukrainian].

12. Meshko, H. M. and Meshko, O. I. (2021). Formuvannia soft skills studentiv nepedahohichnykh spetsialnostei u protsesi vyvchennia kursu «Pedahohika» [Formation of Soft Skills of Students of Non-pedagogical Specialties in the Process of Studying the Course «Pedagogy»] *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriia: «Pedahohika. sotsialna robota» − Scientific Visnyk of Uzhhorod University. Series: «Pedagogy. Social Work»*. Vypusk 1 (48). 267–271 [in Ukrainian].

13. Miaki navychky dlia osvitian [Soft Skills for Educators.] URL: https://znayshov.com/News/Details/-komunikatsiinist_ta_adaptyvnist_Yaki-_mCABCiaki-navych-ky_rozvyvaty_osvitianam_i_Yak_tse_robyty (data zvernennia: 23.03.2025) [in Ukrainian].

14. Povstyn, O. V. and Koziar, M. M. (2019). Znachennia «soft skills» u formuvanni upravlinskoi kompetentnosti fakhivtsiv u haluzi bezpeky liudyny [The Importance of «Soft skills» in the Formation of Managerial Competence of Specialists in the Field of Human Security] *Visnyk LDUBZhD − Visnyk of the LDUBZHD,* № 20, 122–127 [in Ukrainian].

15. Radyshevskyi, R. (2019). Henryk Senkevych [Henryk Sienkevych]. Narys istorii polskoi literatury: u 2-kh kn. Kn. 1. Seriia «Kyivski polonistychni studii». T. KhKhKhIV. Kyiv : Talkom − An Outline of the History of Polish Literature: in 2 Books. 1. Series «Kyiv Polish Studies». Vol. XXXIV. Kyiv: Talkom, 308−322 [in Ukrainian].

16. Sytnyk, N. I. (2009). Upravlinnia personalom [Personnel Management]: navch. posib. Kyv : Firma «Inkos», 472 [in Ukrainian].

17. Stepanova, N. M. (2019). Rozvytok krytychnoho myslennia ditei starshoho doshkilnoho viku v hri. [Development of Critical Thinking of Older Preschool Children in the Game]. *Visnyk Cherkaskoho natsionalnoho universytetu imeni Bohdana Khmelnytskoho. Seriia : Pedahohichni nauky*, (3), 269–274 [in Ukrainian].

18. Soft skills [Soft Skills] URL: https://www.epiprosvita.org/blog/soft-skills-dlya-suchasnogo-rinku-praci-tendenciyi-2025-roku?gad_source=1&gclid=CjwK-CAiA5eC9Bh-AuEi-wA3CKwQvd2S6V-rgjQGa-3kzi4XV-YbRYmStNNfV-ZsAOVFKmWrg_CEQqG7UJ-xoCAg-YQAvD_BwE (data zvernennia: 23.03.2025) [in Ukrainian].

19. Mickiewicz, Adam. Grażyna / wyd. Eustachego Januszkiewicza i Juliana Klaczki, E. Jung-Treutell, F. Wagner, Paryż-Leipzig [Mickiewicz Adam. Grazyna]. Wydawca : Fundacja Nowoczesna Polska, 32. URL : http://wolnelektury.pl/katalog/lektura/grazyna (data zvernennia: 27.03.2025) [in Polish].